

KEDVES ZSOLT!

Sajnos elrepült a nyár, anélkül, hogy érdemben hozzáfogtam volna, és írtam volna valamit erről a sokunk számára sorsfordító évről. Így aztán hevenyészve félig-meddig improvizálnom kell, mert szorít a határidő. 25 év nagy idő, akárhonnán nézzük, távlatossá teheti a róla való elmélkedést, és persze sok mindent másképpen lát az ember ennyi év után.

Most visszagondolva, 1989 mozgalmas évnak tűnik számomra, sokkal mozgalmasabbnak, mint a 88-as év volt, és másképpen, lefojtottabban mozgalmasnak, mint az 1990-es. Talán a közegellenállás miatt. Mintha bura alatt, vagy még inkább akváriumban éltünk volna akkoriban, egy hamis örökkévalóság számára kimerevített pillanatképekben. Sorolhatnám, mi minden történt velem, körülöttem ebben az évben: volt benne korcsolyázás tél végi szerelem, volt benne szakítás is, lett tavasza, nyara, voltak kemény rockzenére sorjázó búfeledtető bulik, és volt (még) szatmári sör is, és hozzá proli (?) sörkertek, ahová jó volt többedmagammal fiatakként kiülni. És akkoriban Szatmáron a kocsmákat még nagyrészt fajtánkbeli asztaltársaságok töltötték meg. És lett ősze is: az év folyamán eltávozott gyerekkori barátaim hűlt helyén köszöntött be, addigi életem talán legreménytelenebb, legsötétebb hónapjaival. (Persze, azóta tudom, hogy az éjszaka közepén kezdődik az új nap – de akkor aligha sejthettem/remélhettem, hogy ez a bölcsesség a közeljövőben beigazolódik majd.) Ebből az évből való első publikációm is, odaát, a *Hevesi Szemlé*ben, ahová a zöldhatáron illegálisan átszökött egyik barátom leadta közlésre, tudtomon kívül, nála levő három rövid versem. Akkoriban több műszakban dolgoztam, éjszaka is, és mellette három, román, magyar és orosz szakos felkészítő tanárhoz jártam – jó előre készülve, készülődve a felvételire, arra a 6–7 helyre, amit a filológián meghagytak (hagytak még) magyar szakon számunkra.

A fordulat eufóriáját meg sem kíséreltem visszaadni, reménytelen próbálkozás lenne. Két kis epizód mégis: a műhelyben, ahol dolgoztam, egyik fiatal kollégám december 21-én vagy 22-én leszaggatta a kommunista falragaszokat, hülye kiáltványokat, ostoba, gyűlölt jelképeket, majd egyenként meggyújtottuk, elégettük azokat. Valami nagy-nagy tüzet kéne rakni... Mondanom sem kell, mindnyájan lázban égtünk... Ugyancsak 22-én munkából hazafelé jövet, ha jól emlékszem, egy Teleki utcai ház nyitott abla-

kán át hallottam, amikor a román televízióban egy izgatott hang (a hadsereg egyik vezérkari tábornoka?) bemondta, inkább bekiabálta a diktátor szökését, a hadsereg átállítását, majd felindulásában hozzátette: Isten óvjon meg minket a továbbiakban! Igen, határozottan emlékszem erre a mondatra. Ott voltam a tüntetők és a marsolók között azokban a napokban a rendőrség és a Szekuritáté épülete előtt, olyan szavakat, mondatokat skandáltunk, amilyenekre azt megelőzően évtizedekig még gondolni sem volt szabad, nemhogy kimondani, kikiabálni őket.

De hát mindezt Ti éppen olyan jól tudjátok, mint én.

Az pedig más kérdés, hogy ezt az eufóriát, ezt a végtelen bizakodást mire váltotta később ez az ország.

Még csak annyit: 1989 számomra, ha összegeznem kell most és itt, nem 89-cel kezdődött. Benne van 1970 tele is, amikor apám térdén lovagolva a veranda üvegablakán át nézem, ahogy odakinn fantasztikus sugaras pelyhekben hull a hó – talán ez az első havazás, amire emlékszem. Benne vannak gyerekkorom nyári hajnalai, nagymamám főztjének felejthetetlen íze, illata, a 70-es években még javában működő szatmári bábszínház légköre, aurája, grundos, focis hangulatok, elévülhetetlen filmvetítések a mozikban, az egykori Kubik tórendszerének fantasztikus élővilága, benne van az óvodás- és iskoláskorom, benne van első magyarországi utunk 78-ból – első rácsodálkozásom egy szellősebb, tágasabb világra. Benne van a mindent átformáló, eufemizáló emlékezés nosztalgiája: sok-sok akkori (szeretett) ember, akik benépesítették azt a világot, és mára már nincsenek itt – külföldre távoztak, vagy örökre el közülünk azóta. És bennem él 1981 nyara is, amikor 13 évesen útban Vásárhely felé, a csatlakozásra várva éjszaka a kocserdi állomáson, nem a váróteremben, hanem a peronon le s föl járva egy magyar fiatalokból álló kiránduló társaság csodálatos dalát hallgattam, amit ők indulójukként adtak elő. Azóta sem tudom azt a dalt felidézni, csak a hangzásra, varázslatos hatásra emlékszem, amit rám gyakorolt. (Ha valaki az akkori/ottani társaságból emlékezne rá, és olvasná e sorokat, kérem, juttassa el hozzám a dal címét vagy szövegét.)

Mindent összevetve tehát számomra 1989 a gyerekkoromat, az ifjúságom első huszonekét eltelt évét (is) jelenti, s ha nem is annak betetőzéseként, de annak fordulópontjaként tarthatom számon. És ott van azutánról is minden rosszul megkötött, félrecsúszott nyakkendőmben... Sajna.

Szerettem volna egy (vagy több) találó, összegző, friss(ebb) verset küldeni nektek az ünnepi lapszámba, de verset már hosszú ideje nem írtam, nyilván, egyebet se nagyon. Ezért kényszerűségből két olyan, Nagy László

vagy Farkas Árpád költői világára rájátszó, költői világát (is) felidéző verset küldök, melyet 89 tájt, legalábbis azokban a fogcsikorgató években írtam, amikor a rendszer, mely egyre keményebbre, sötétebbre, fagyosabbra váltott, határozta meg szinte kizárólagosan mindennapjainkat, emberi közérzetünket. Bennük, némileg személytelenné oldva ott munkál az a másik, rég letűnt világ is.

HÓSZAKADÁS

(KÉPESLAP 1989-BŐL)

Szakad a hó, ellepve mocskot, szennyet,
halálos feketeséget, szűzi, fehér lepedővel
vonja be a földet, betakarja a fákat – az ég
didergő tartópilléreit. A játszóterek fölött
sivítva száll, mint lebegő, démoni uszály –
a fagy. Megcsontosodott a tél kérge, koncent-
ráltan forog, kavarog, vakít a hó, mindenütt
végtelen hótakaró, egyetemes hideg. Halott
és élő egyaránt vacog, míg föntről csikorgó,
hideg szelek buknak alá, és az égen sercegve
mélyülnek a repedések.

TÉL

nézi nézi magát a tél
ablakok ajtók csukódnak
kihunyó szembogarakra

fátyolos testek az idő
befagyott vízeseiben